

60000: FELSŐMOCSONLADI HOMIÁR. 82.

60000'S IDESE. 1980.

TART.: SELES NAPI SOKAFOIC

8 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: FELSŐMOCSONLADI

SOKAMUTATÓ: XIX, B,

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRNOVÁS

ÁTVEVETVE AZ ÉOTS. HK. 4391-es TETELE ÁRUL

4391/80

A felsőmocsoládi honismereti szakkör pályázata a múzeum által kiírt jeles napi szokások és annak tárgyai c. pályázatára.

A szakkör az úttörőcsapatban végzi munkáját. Tagjai az elmúlt évben jórészt kicserélődtek, megfiatalodtak. 21 szakköri tag van.

Vezetőnk Orbán Gizdáné tanító néni. Ifi vezetőnk Zsobrák Erika és Márkus Jldikó középiskolai tanulók. Művészeti szaknácsonk Lőszegi Lárólyné tanárnő.

A beküldött tárgyak a következők:

Alma: A lányok újév reggelén piros almát tettek a mosdóvizükbe, hogy szép piros legyen az orcájuk, és egész évben egészségesek legyenek.

Bab: új évkor fánkot sütöttek, babot vagy lencsét főztek hogy végtelen legyen a szerencse egész évben, mert ezek mind kerek ételek.

Lard és kirugható csillag.

Január 6. vízkereszt napján három személy járt házról házra a három király Gáspár, Menyhért, Boldizsár ezek a napkeleti bölcseket személyesítették meg.

Letű kardot vitt egy pedig a csillagot. A csillag ugynevezett kirugható csillag volt. Szükség esetén még a harapós kutyákat is megijesztették vele. Házról házra jártak közben a következő énekkel

köszöntötték a háziakat. Itz így össze gyűlt
 pénzét farángkor elműlalták.
 Három kiralyok napjan
 Országunk egy istájan
 Dicsérjék énekekkel
 Vigadózó versekkel
 Szép jelen, szép csillag,
 Szép napon támad.

Írjék szép szüzanyát,
 Írje értünk szép fiát.
 Hogy békességbe tartson
 Ellenségünk ne ártson
 Szép jelen, szép csillag
 Szép napon támad.

Barka ág:

Balázs napkor szedett is megszentelt
 barkával gyógyították a torokfájás.
 Egy szemet megetettek a beteggel és az
 levitlé a betegséget.

Fakanál:

Főrisen kívül is használták. Huszharzó
 kedden a gyerekek jártak maszkásni. I-
 lyenkor a fiúk lányoknak, a lányok fi-
 uknak öltöztek fel. Harishyaszorból volt
 az álarc. Egy veszőből font kosarat vittek
 a karjukon a kezükbe egy fakanál volt.
 a vékába tették amit kaptak. Ahol na-
 cyon kíváncsiak voltak a háziak, hogy
 kit takar a maskara, azt a főzőka-
 nállal oda-oda ütve hessegették el ma-
 guktól. Meg a kutyaikat is fejbe kőlin-
 tották, mert ilyenkor a kutya is össze-
 csödiültek és ugattak a maszkázókat.

Sakodalmakban éjféli után a gazdaasszonyok szedték a káposztát. Egy asszonynak betekerték a kezét fehér abrosszal és elmesélte, hogy leforrasta a karját segítségül egy kis adoménnyal. Neki is fakánál volt a kezébe. Aki keveset tett a tányába annak elütötte a kezét, aki nem akart adni, annak meg a hátára szótt egyet.

Ha a járni tudó kisgyermek éjjel bepisilt annak az édesanyja egy fakánalat nyomott a markába és átküldte a szomszédba sórt. Ott aztán már tudták hogy mi újság van. Jól elfenekelték, hogy többet ne pisiljon be.

Hímestojások:

Jusvét hétfőn járták a komák a házakat. Vittek a keresztgyerekeknek a hímestojást. Ma már a hímestojáson kívül szép értékes ajándékokat is visznek.

A tojással a gyerekek a következőket játszották. A tojás ütő úgy történt hogy a földre felig, beássák a tojást. és egy bottal megfelelő távolságból megpróbálják kiütni a tojást. Aki- nek sikerül azé a tojás, sikertelen dobás esetén öneki kell betenni egy tojást.

Hökányulás:

A tojást marokra kell fogni és a végével kell ütni amelyik gyerek a legzsák felől akar ütni azé könnyebben betörik.

A pénz dobálás
Szintén felig a földre assák a tojást.

vonással kijelölt távolságból dobálnak a tojás-
ba nehezebb pénzt. Régen krajcárt, a pöngös
világba likas húszfillérest, most pedig
két forintost. Akinek a pénze nem talál be-
le az ott marad, akie' bele talál azé a tojás
is és a többi pénz is.

Ezeket a játékokat aztán rendszerint az eltört
tojások elfogyasztása követte.

Husvét utáni vasárnap a mátkázó vasárnap vagy
koma tál küldés, kishusvétnek is szokták
nevezni.

Ilyenkor küldik a koma tálát. Egy kisebb
növéndék lányka vitte. Érdekes az ha ezek
a kiskomák legközelebb találkoznak akkor
komaságot fogadnak egymásnak a következő
képpen, kezét fognak szembe állnak egymás-
sal.

Koma koma komállunk
hétig hollig kiskarácsony napjáig.
Egymás arját meg nem unjuk,
egymás arját sose szidjük,
egymás haját meg nem húzzuk.
Koma koma komállunk
Eszterdőkig komállunk.

Száz ördög fajzat húzzon a pokol
mélységes fenekére, ha ezt meg nem tartom.

Koma koma ... stb.

Iddig innen el ne tudjunk menni,
Ha nem így lesz.

Száz hosszú kígyó tekerdjén a nyakunkra
ha ezt be nem tartjuk.

Koma koma stb.

Ha jók lesziink komák lesziink,
Rosszak lesziink kutyák lesziink.

Selem agyat vetteliink,
Abba ketten fekhatiink.

loma koma stb.

Mától fogva kiskomák vagyunk

Ha az isten életet erőben egészségben bennük-
ket, nagy korunkban keresztkoma is
lehet belőlünk.

Csillag:

November 30-án van András nap. A lányok
ezen a napon sokáig csillagot készítenek,
a csillagra neveket írnak. Este, lefekvés-
kor a párnát 77-szer megforgatják. A for-
gatás ideje alatt tilos hangot hallani és
hangot adni, mert akkor a forgatást elül-
ről kell kezdeni. A forgatás után a csil-
lag ágát be kell tűrni ezt csak reggel
szabad megnézni, hogy a betűt éppen
milyen név van. Olyan név lesz a férje.

Luca cédula:

Luca napján 13 cédulára fűt neveket írtak
fel, mindennap bedobtak egyet a kály-
hába amellyik megmaradt olyan név
lett a férjük. Szoktak üresen hagyni ak-
kor ha az maradt meg akkor vénlány
maradt az illető.

Hagyoma

Luca napkor hagymakalendáriumot ké-
szítettek. és így következett az idő-
járásra. 12 hagymát ketté vágtak ezt

kitették az ablakba egymás mellé. Karácsonyig kint hagyták amelyik nedves lett abban a hónapban sok eső lett.

Karácsonyi abrosz:

Ebből az abroszból vetették a búzát, akkor lett jó termés.

A karácsonykor eltett mézzel a torokfájást és deák nyilalást gyógyították.

Korbács:

Aprószentek napján a korbácsolás járt. Gyerekek legények, fűzveszből készült korbáccsal jártak a falut. A házakhoz érve a lányokat asszonyokat üdögtető est mondták.

Friss légy, jó légy,
Egészséges légy, kellesz ne légy!
Ha főnek künnnek lenek mönny,
Ha lenek künnnek, főnek mönny.
Ha borér künnnek vizer mönny,
Ha vizer künnnek borér mönny!
jó süto főzo légy!

Ilyenkor aztát jól megoverték a lányokat a legények. De ahova nem ment legény korbácsolni az a lány szégyelhetle magát.

Lancos bot, köcsög duda

Luca naptól karácsonyi jártak a betle-, hemezök és a regölök. Enkeüket regölösüket lancos bottal kísérték. Exzel verték a taktust. Ilyen kísérő zene készsáru volt a köcsög duda is.

7
Egy betlehemes ének amit Hirsch János bácsi
szokott énekelni így szól:

Magyarországban jó pajtás
Ottan legyen jó tartás.
Sok bor mint a tenger,
Hátik az ember.
Egyik angyal, feruglál
Másik angyal táncot jár
Erre minden pásztor ugrál.

Pásztor társaim,
Vig kedvű barátain
Álmotokból serkenjétek
Vigak legyetek!
Így, úgy induljunk
Felkes hódakat fujjunk
Vigam táncoljunk.

Bor:

Falusi ember biját örömet borba fojtotta.
Lakodalomba nénapkor mindig a kocsi-
gatas járta. Egy kis versike a borról:

Ex ám az elme bódító,
Asszony szomorító,
Ruha romgyosító,
Legényeket embereket megszegeztető.
Hánem te bor velem nem jót cselekedtél
Lányok asszonyok előtt megszegeztetél
Sárba meghempergetél.
Hánem tudod-e mi a katona regula?
Egy-kettő-három, mars az áris-
tombar!

Mák:

Karácsony éjjelén az éjféle misén a lucaszéket mákkal szórták körül így nem árthatnak a legényeknek a boszorkányok. Mikor vége van a misének a lányok egy marok mákot szórtak az oltárra, hogy számtalan sok kírdjük legyen. A karácsonyi mákos kalácsból mindenkinek kell enni hogy összetartó legyen a család. Amikor az éjféle miséről mennek haza azok a legények, akik lucaszékről megnézték a boszorkányokat mákot szórnak el hogy a boszorkányok ne éjtek utól őket és ne tudjanak árta-
ni.

Jegykendő:

Ért. egy kis eszenyi szakkörös hozta. Eredeti régi kendő. A jegyváltáskor ilyen kendőt ajándékozott a menyasszony a vőlegénynek. Ez volt kitűve esküvőkor a mellényére is.

Pénz:

Sokféle alkalomkor adtak pénzt. László-teskor, újév, névnap, karácsony stb. Nagyon régi szokás, hogy a halottnak a koporsóba tesznek pénzt, vagy a zsebébe, vagy bele a koporsóba. Az élő ezzel a pénzzel váltja meg a halottól a vagyonát. A halottnak meg a túlvilágon a mennyország kapujában kell fizetni.

Felsőmocsolád, 1979. április. 11.

Honismereti Szakkör.